

N:o 4.

Ank. till Riksd. kansli den 17 april 1893, kl. 5 e. m.

Sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts proposition angående delning af Hernösands stift än äfven en i ämnet väckt motion.

I en till Riksdagen aflåten proposition, n:o 47, af den 17 nästlidne mars, har Kongl. Maj:t, under åberopande af ett propositionen bilagdt statsrådsprotokoll öfver ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att medgifva, att Vesterbottens och Norrbottens län finge från den 1 januari 1895 fränskiljas Hernösands stift för att bilda ett särskildt stift.

I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 226, hafva åter herrar *Olof Jonsson* i Hof, *Sixten von Friesen*, *Gunnar Eriksson* i Mörviken, *Folke Andersson* i Helgesta och *Johan Anderson* i Tenhult hemställt, att Riksdagen, under vilkor att Kalmar och Visby stift sammansloges till ett stift, så snart en sådan sammanslagning genom de nuvarande biskoparnes i Kalmar och Visby afgång eller eljest möjliggjordes, måtte medgifva, att Vesterbottens och Norrbottens län finge från den 1 januari 1895 fränskiljas Hernösands stift för att bilda ett särskildt stift.

Enligt hvad af åberopade statsrådsprotokollet inhemtas, har departementschefen vid föredragningen inför Kongl. Maj:t af frågan om Hernösands stifts delning anfört hufvudsakligen följande.

Redan länge hade det visat sig önskvärdt, att Hernösands stift, omfattande mera än hälften af rikets areal, måtte blifva deladt i tvenne.

Behovvet häraf hade år efter år gjort sig allt mer kämbart; och frågan om stiftets delning vore hos Kongl. Maj:t anhängiggjord genom en af kyrkomötet den 29 september 1888 aflåten skrifvelse.

I sagda skrifvelse hade kyrkomötet anhållit, det täcktes Kongl. Maj:t låta företaga den utredning och de åtgärder, som för delningens genomförande kunde pröfvas erforderliga. Öfver denna framställning hade kammarkollegium och statskontoret, efter erhållen remiss, infordrat utlåtanden ej mindre af domkapitlet i Hernösand än äfven af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Vesternorrlands, Jemtlands, Vesterbottens och Norrbottens län; och sedan kollegierna, med öfverlemnande af de sålunda infordrade yttrandena, för egen del afgifvit utlåtande, anhölle departementschefen att nu få till Kongl. Maj:ts pröfning anmäla detta ärende.

Beträffande de förhållanden, hvilka gjorde den ifrågasatta delningen erforderlig, finge departementschefen med anledning af den i ärendet förebragta utredning, anmärka följande.

Hernösands stift, som omfattade rikets fyra nordligaste län, hade en ytvidd af 236,657 qvadratkilometer, under det hela rikets omfattade 433,000 qvadratkilometer; och upptoge således Hernösands stift ett område betydligt större än alla de andra stiftens tillsammans, medan det i afseende å kommunikationer vore mindre lyckligt lottadt än något af de öfriga. Dess folkmängd hade den 31 december 1890 uppgått till 536,833 personer. Allenast Lunds stift kunde uppvisa en högre folkmängdssiffra. Folkökningen fortginge inom de trakter, som omfattades af Hernösands stift, mycket hastigare än i mellersta och södra Sverige. Under perioden 1881—1890 hade befolkningen inom nämnda stift ökat med 86,778 personer eller med 19,28 procent, medan procenten för folkökningen uti hela riket utgjort 4,80 samt uti hela riket utom Hernösands stift 3,22. Med afseende å pastoratens antal öfverträffade endast fem af de öfriga stiftens Hernösands; och det vore påtagligt, att antalet pastorat skulle inom Hernösands stift tillväxa fortare än inom öfriga stift, beroende på dervarande pastorats stora utsträckning och behovvet af deras delning. Medelarealen af ett pastorat vore inom Hernösands stift 2,191 qvadratkilometer, för lappmarkspastoraten uppginge medelarealen till mer än tredubbelt denna siffra, för pastoraten i kustlandet till mer än hälften deraf. Inom andra stift vore medelarealen af ett pastorat högst 403 qvadratkilometer, lägst 60 qvadratkilometer, för hela riket utgjorde pastoratens medelareal 318 qvadratkilometer. Beträffande undervisningsanstalterna vore antalet allmänna läroverk och folkskolelärareseminarier samt vid dem anställda ordinarie lärare endast inom ett stift större än

inom Hernösands, och af hela antalet folkskolor inom riket utgjorde de till sistnämnda stift hörande 9,7 procent eller icke obetydligt mer än medelsiffran för samtliga stiften, 8,3 procent. En för Hernösands stift egendomlig svårighet erbjöde värden om kyrka och skola i lappmarken och finnbygden med deras af språkförhållanden och andra omständigheter betingade egendomliga organisation. Genom de långa och besvärliga resorna för visitation i pastoraten och inspektion af läroverken inskränktes dessa viktiga förrättningars antal, så att, äfven med bästa vilja och förmåga hos biskopen, stiftet icke kunde erhålla den tillsyn, som kräfdes af såväl lag som det faktiska behovet. Hvad göromålen i domkapitlet beträffade hade dessa, efter hvad domkapitlets utlåtande gifve vid handen, på senaste åren tillvuxit i sådan grad, att det domkapitlets ledamöter åliggande arbete upptagit flerdubbelt längre tid än den minskning af två timmar i veckan i undervisningsskyldighet, som läroverksstadgan medgifve de lärare, hvilka tillika vore domkapitelsledamöter, hvarjemte expeditionens tjänstemän endast med stor ansträngning hunnit fullgöra sina åligganden.

Nu anförda omständigheter syntes departementschefen uppenbart ådagalägga, att en delning af Hernösands stift vore af verkligt behof påkallad. Också hade samtliga de myndigheter, som i ärendet yttrat sig, samstämmigt förordat en dylik åtgärd.

Beträffande sättet för delningen hade domkapitlet och öfriga vederbörande på anförda skäl (statsrådsprotokollet sid. 4) tillstyrkt, att Vesterbottens och Norrbottens län skulle afskiljas för att bilda det nya stiftet. Detta senare skulle då få en areal af 161,234 kvadratkilometer med 227,567 invånare, 43 pastorat, 2 högre och 3 lägre allmänna läroverk samt ett folkskolelärarinneseminarium, hvaremot det gamla stiftet efter delningen komme att omfatta 75,423 kvadratkilometer med 309,218 invånare, 65 pastorat, 3 högre och 1 lägre allmänt läroverk samt ett folkskolelärareseminarium.

Lämpligaste platsen för den nya stiftstyrelsen syntes vara Luleå. Genom styrelsens förläggande till en residensstad komme samarbetet mellan den kyrkliga och världsliga myndigheten att underlättas; och af de två residensstäder, som skulle komma att tillhöra det nya stiftet, vore Luleå den mest centralt belägna, hvarförutom sagda stad torde inom kort icke blott komma i lätt förbindelse med den södra delen af stiftet utan äfven gå en ganska betydande utveckling till mötes.

Beträffande det nya domkapitlets sammansättning tilläte departementschefen sig erinra derom, att enligt det förslag till lag om stiftsstyrelse, som Kongl. Maj:t i proposition den 10 sistlidne februari före-

slagit Riksdagen att antaga, stiftsstyrelsen inom hvarje stift skulle utöfvas dels af biskop, dels af domkapitel, bestående af fem ledamöter, nemligen biskopen såsom ordförande, domprost, der sådan finnes, såsom vice ordförande, en af Konungen utnämnd stiftssekreterare samt två af Konungen för fem år i sänder förordnade ledamöter, dels ock af biskopen med biträde af stiftssekreteraren såsom föredragande, men med biskopen ensam tillkommande beslutanderätt. Skulle berörda lagförslag icke af Riksdagen antagas, syntes någon annan anordning i fråga om det nya domkapitlets sammansättning icke böra ifrågasättas än den, som för närvarande gälde för öfriga domkapitel. I sådant afseende hade domkapitlet i Hernösand föreslagit, att det nya domkapitlet i Luleå skulle bestå af, förutom biskop, sex lektorer vid Luleå läroverk. Då för närvarande allenast fem lektorsbefattningar finnes vid sagda läroverk, skulle för ändamålet erfordras inrättande af ytterligare en lektorstjänst derstädes. I afseende härå syntes emellertid följande vara att erinra. I kongl. förordningen den 11 februari 1687 om rättegång i domkapitlen, § 1, föreskrefves, att i stiftsstäder, der icke akademier vore, biskopens ordinarie assessores skola vara kyrkoherden uti domkyrkan och lectores. Enligt denna föreskrift borde, derest Luleå blefve stiftsstad, kyrkoherden i Luleå stad ingå såsom ordinarie ledamot i domkapitlet. Vidare kunde anmärkas, att enligt kongl. brefvet till Linköpings konsistorium den 7 juni 1834, jemfördt med kongl. brefvet till samtliga konsistorierna den 15 juli 1752 och kongl. resolutionen den 11 mars 1806, domkapitel syntes vara beslutmessigt, då fyra ledamöter vore tillstädes, hvilka vore om beslutet ense, eljest då fem ledamöter vore närvarande. Någon ökning af lektorernas antal vid Luleå läroverk syntes för den skull icke vara erforderlig med hänsyn till det blifvande domkapitlets sammansättning. För fall af vakanser eller annat uppkommet förfall för de ordinarie ledamöterna anvisade ofvanberörda paragraf af rättegångsordinantien utvägen att genom adjunktion af dertill lämpade män göra kapitlet fulltaligt.

För ernående af Hernösands stifts delning enligt de grunder, dem departementschefen nu angifvit, erfordrades såväl Riksdagens som allmänna kyrkomötets medverkan. I 4 § af presterskapets privilegier vore stadgadt, bland annat, att alla biskopar skulle oförändradt njuta och behålla efter gammal häfd sina biskopsstift. Frågan om förändrad stiftsindelning, vare sig i allmänhet eller i ett särskildt fall, måste för den skull behandlas i den ordning 114 § regeringsformen föreskrefve och således sjelfva spörsmålet, huru vida Vesterbottens och Norrbottens län finge fränskiljas Hernösands stift för att utgöra eget stift, under-

ställas så väl Riksdagens som kyrkomötets godkännande. Vidare påkallades, för delningens genomförande, ändring i kongl. förordningen den 16 november 1863 angående allmänt kyrkomöte. Förslag till dylik ändring tillkomme det icke departementschefen att för Kongl. Maj:t framlägga, men torde sådant förslag, derest Kongl. Maj:t beslöte framställning enligt nyssnämnda paragraf af regeringsformen beträffande stiftets delning, komma att af statsrådet och chefen för justitiedepartementet underställas Kongl. Maj:ts pröfning för att derefter föreläggas Riksdagen och kyrkomötet till godkännande. Slutligen erfordrades framställning till Riksdagen om anvisande af medel till bestridande af de med stiftsdelningen förenade kostnader.

Hvad anginge dessa kostnader syntes proposition med förslag till definitiv stat för den ifrågakända nya stiftsstyrelsen i Luleå ej lämpligen kunna till detta års Riksdag aflåtas. Liksom den af Kongl. Maj:t föreslagna nya organisation af stiftsstyrelserna torde nemligen delningen af Hernösands stift ej kunna träda i verkställighet förr än med år 1895, och kostnadsfrågan stälde sig dessutom väsentligen olika, allt efter som den föreslagna omorganisationen af domkapitlen blefve godkänd eller ej. För de omständigheter, hvilka för kostnadsfrågan vore bestämmande, borde departementschefen dock redogöra, på det förslagets finansiella innebörd måtte kunna bedömas.

I fråga om sättet att bereda skälig löneinkomst åt biskopen i det nya stiftet borde icke ifrågasättas, att åt honom skulle på lön anslås något prebendepastorat, utan syntes lämpligast, att en bestämd kontant lön åt honom anvisades. Genom kongl. brefvet den 15 juni 1861 angående reglering af biskoparnes löner hade dessa löner i de särskilda stiftet bestämts från 16,000 till 10,000 kronor, deribland för biskopen i Hernösand till 12,000 kronor. Då, enligt hvad Hernösands domkapitel uttalat, hvart och ett af de två stift, i hvilka Hernösands stift skulle delas, för sin behöriga vård komme att kräfva å stiftsstyrelsens sida fullt upp så mycket arbete som de flesta större stift inom det öfriga riket, syntes, i enlighet med hvad jemväl kammarkollegium och statskontoret hemställt, lönen åt biskopen i det nya stiftet icke lämpligen böra sättas lägre än lönen åt biskopen i Hernösands odelade stift, eller 12,000 kronor, hvartill borde komma särskild hyresersättning, som enligt mom. 2 af de genom kongl. bref af den 15 juni 1861 fastställda grunder för reglering af biskoparnes löner skulle till biskop, der biskopshus ej funnes, utgå med belopp ej öfverstigande 1,500 kronor.

Medel till denna lön och hyresersättning torde kunna bekommas ur biskopslöneregleringsfonden, hvilken uppkommit genom inkomster,

som afskilts från vissa biskopslöner och bestämts till jemnande af andra. Vid 1892 års slut hade denna fond egt en behållning, som beräknats uppgå till 412,467 kronor 99 öre. Inkomsterna under år 1892 hade uppgått till mer än 46,400 kronor, deraf ränta och kapitalvinst 16,133 kronor 47 öre. De till utgående från fonden anvisade årliga utgifter till lönefynad åt åtskilliga biskopar m. m. utgjorde tillsammans 24,210 kronor 49 öre. Vid sådant förhållande och då den reglering af prebendepastoraten, hvarom föreskrift i åberopade kongl. bref af den 15 juni 1861 meddelats, nu mera blifvit fullständigt genomförd, och biskopslöneregleringsfonden alltså icke komme att för detta ändamål drabbas af ytterligare utgifter utöfver de redan nu utgående, syntes fonden väl tåla den utgift som för ifrågasvarande ändamål kunde påfordras.

Hvad härefter anginge ledamöterna i det nya domkapitlet, tillåte sig departementschefen att, för den händelse det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget till lag om stiftstyrelse vinner Riksdagens bifall, i afseende å ledamöternas ersättning åberopa hvad han derom anført till statsrådsprotokollet den 10 nästlidne februari, hvarvid han beträffande särskildt stiftssekreterarens aflöning uttalat den mening, att sagda aflöning skäligen syntes böra utgå med ett belopp af 5,500 kronor, deraf 4,000 kronor lön och 1,500 kronor tjänstgöringspenningar, med ett ålderstillägg å lönen efter tio år af 500 kronor. Derest åter sagda förslag icke komme att bifallas, och följaktligen den tillärnade nya stiftstyrelsen skulle komma att anordnas enligt nu gällande bestämmelser för domkapitlens sammansättning, kunde ifrågasättas, huru vida icke kyrkoherden i Luleå stadsförsamling och de nuvarande lektorerna vid läroverket, hvilka icke mottagit sina befattningar med skyldighet att tjänstgöra i domkapitel, borde erhålla särskild godtgörelse för det ökade arbete, som ett ledamotsskap i domkapitlet skulle för dem medföra, och hvilket för lektorerna icke i afsevärd mån kunde anses uppvägas af den förminskning i antalet undervisningstimmar, som enligt 13 § i gällande läroverksstadga skulle medgifvas dem såsom domkapitlets ledamöter. I infortrade yttranden från nuvarande kyrkoherden i Luleå stadsförsamlings pastorat O. A. Wester äfvensom från nuvarande lektorerna i kristendom och filosofisk propedeutik, i historia och modersmålet samt i matematik och fysik vid nämnda läroverk — de tvenne öfriga lektorerna åtnjuta tjänstledighet för sjukdom — hade dessa emellertid förklarar sig villiga att inträda såsom ledamöter i det tillärnade domkapitlet, utan att ifrågasätta särskild ersättning härför. Någon annan kostnad för godtgörelse åt ledamöterna i det tillämnade domkapitlet torde således, under antagande att den föreslagna lagen om stiftsstyrelse icke komme till stånd, icke blifva erforderlig, än den jem-

förelsevis mindre betydande ersättning, som komme att utgå till de personer, hvilka, enligt hvad departementschefen förut nämnt, skulle vid vakanser eller annat förfall för de ordinarie ledamöterna inträda såsom adjungerade ledamöter i kapitlet.

Deremot måste för det nya domkapitlets expedition i hvarje fall kostnader blifva oundvikliga, dels, derest merberörda förslag till lag om stiftsstyrelse icke vunne godkännande, åt en konsistorienotarie, dels i hvarje fall till aflönande af amanuens och nödigt vaktmästarebiträde vid domkapitlet samt till hyra af sessions- och expeditionslokaler för domkapitlet äfvensom till bestridande af andra för dess expedition nödiga utgifter.

Såsom departementschefen i sitt förut åberopade anförande till statsrådsprotokollet den 10 nästlidne februari närmare utvecklat, kunde, derest åsyftad omorganisation af stiftsstyrelserna icke komme till stånd och följaktligen konsistorienotariebefattningarna framgent skulle bibehållas, en lönereglering för dessa tjänster icke längre undanskjutas.

Under nämnda förutsättning och i afbidan på att ett allmänt ordnande af konsistorienotariernas löneinkomster blefve åvägabragt, syntes aflöningen för en blifvande konsistorienotarie vid domkapitlet i Luleå böra så ordnas, att han, utöfver de inkomster, som enligt nu gällande grunder för konsistorienotariernas aflöning utginge från Vesterbottens och Norrbottens län till notarien vid Hernösands domkapitel och som efter stiftets delning borde öfverflyttas till den förre, finge sig tillerkändt, att utgå tills vidare, ett skäligt anslag af statsmedel såsom arfvode.

Till ledning vid bestämmandet af detta arfvode hade från domkapitlet i Hernösand infordrats uppgifter beträffande omförmälda från Vesterbottens och Norrbottens län inflytande inkomster för konsistorienotarien i Hernösands stift; och framginge af dessa uppgifter, att dennes ifrågavarande inkomster utgjort:

lösen för fullmagter under åren 1885—1890 i medeltal för år	kronor	548: 85
inkomster af tvenne årliga kollektor, jemlikt kongl. brefvet den 1 september 1730, i medeltal för åren 1886—1890	»	168: 06
provision af kollektmedel, hvilken uppgifves vara temligen lika för alla år ..	»	189: 02
provision af lägenheter, som stått lediga för prästerskapets enke- och pupillkassas räkning, i medeltal under åren 1886—1890	»	566: 43
annan expeditionslösen under år 1890	»	98: —

Summa kronor 1,570: 36.

Enär emellertid provisionen för de lägenheter, som för presterkapets enke- och pupillkassas räkning stode lediga, årligen minskades, hade domkapitlet ansett att vid bestämmande af konsistorienotariens i Luleå aflöning samma inkomster ej borde beräknas till högre belopp än 1,200 kronor för år. Då jemväl ett till konsistorienotarien i Hernösands domkapitel utgående belopp af 300 kronor, utgörande arfvode för notariens bestyr med Lappmarks ecklesiastikverks angelägenheter, syntes domkapitlet böra öfverflyttas på konsistorienotarien i det nya stiftet, hade domkapitlet beräknat sammanlagda beloppet af de inkomster, som från konsistorienotarien vid Hernösands domkapitel borde öfvergå till konsistorienotarien vid Luleå domkapitel, till 1,500 kronor.

Den aflöning, som derutöfver skäligen borde tillkomma sistnämnde notarie, hade af domkapitlet föreslagits till 3,000 kronor om året; och ansåge äfven departementschefen, att detta belopp lämpligen kunde tills vidare bestämmas såsom arfvode åt notarien jemte omförmälda, till 1,500 kronor beräknade särskilda inkomster, som förut tillkommit konsistorienotarien i Hernösand.

Vidkommande derefter amanuensen och vaktmästaren, syntes de arfvoden, som borde dem tillerkännas, till dess den för konsistorieamanuenserna och domkapitlens vaktbetjente i lika mån som för konsistorienotarierna erforderliga lönereglering kommit till stånd, kunna bestämmas till ungefär enahanda belopp, hvartill amanuensens och vaktmästarens vid domkapitlet i Hernösand inkomster under de senaste åren uppgått, nemligen för amanuensen 1,600 kronor och för vaktmästaren omkring 500 kronor jemte bostad och vedbrand.

Beträffande slutligen öfriga kostnader för det blifvande domkapitlets expedition hade domkapitlet i Hernösand beräknat samma kostnader till följande belopp:

hyra för sessions- och expeditionslokal samt bostad för vaktmästaren	kronor 1,500: —
andra för expeditionen nödiga årliga utgifter.....	» 600: —
anskaffande af möbler, kassaskåp, andra nödiga inventarier, böcker, kartor m. m., för en gång	» 3,500: —.

I sammanhang med nu omnämnda beräkning af kostnaden för den nya stiftsstyrelsens i Luleå expedition hade domkapitlet i Hernösand hemställt, att, i den mån genom stiftsdelningen inkomster skulle komma att frångå tjänstemännen vid domkapitlets i Hernösand expedition och öfverflyttas till tjänstemännen vid det föreslagna nya domkapitlet, ersättning

mätte de förra härför beredas. Härvid måste visserligen å ena sidan tagas i betraktande, att desse tjenstemäns arbete komme att blifva i väsentlig mån minskadt genom stiftsdelningen, men å andra sidan äfven hänsyn tagas dertill, att deras arbete hittills varit öfver höfvan betungande och att de med deras befattningar förenade löneinkomster äro så knappa, att endast med beräkning af de inkomster, hvilka för närvarande af dem åtnjutas, duglige innehafvare till samma befattningar torde kunna erhållas. Med afseende härå syntes departementschefen den ersättning, som, till dess ny reglering för tjenstemän och vaktbetjente vid rikets samtliga domkapitel må komma till stånd, bör beredas nuvarande innehafvarne af ifrågavarande befattningar för den minskning i inkomster, som till följd af stiftsdelningen skulle drabba dem, icke böra sättas i väsentlig mån lägre än dessa inkomster.

Den öfversigt, departementschefen nu lemnat, utvisade, att stiftsdelningen läte sig verkställa för en kostnad, som, i betraktande af de stora fördelar, den nya anordningen skulle medföra för kyrka och skolväsende inom den nordligare hälften af vårt land, ingalunda kunde anses betydande.

Motionärerna hafva till stöd för sitt förslag anført, att Visby stift endast hade en folkmängd af 51,164 personer, 3 kontrakt, 44 pastorat, 84 skoldistrikt, 145 folkundervisningsanstalter och 1 allmänt läroverk; att för Kalmar stift motsvarande siffror vore: 140,480 — 7 — 45 — 68 — 274 och 2; att dessa två nära intill hvarandra belägna stift, äfven om de sammansloges till ett, skulle blifva det minsta stiftet i riket, samt att med hänsyn härtill en omreglering utaf stiftet i stället för en ökning af deras antal borde ega rum.

Af den till statsrådsprotokollet lemnade utredningen i ämnet synes utskottet ovedersägligen framgå, att en delning af Hernösands stift är i hög grad af behovet påkallad; och kan denna delning, enligt utskottets förmenande, lämpligen verkställas på det af Kongl. Maj:t föreslagna sättet, eller så, att Vesterbottens och Norrbottens län med 1895 års början afskiljas till ett särskildt stift.

I frågans nuvarande läge har utskottet icke ansett lämpligt att ingå i någon granskning af de beräkningar, departementschefen under olika förutsättningar uppgjort rörande kostnaden för delningens verkställande, utan har utskottet i detta hänseende allenast, i nära anslut-

ning till den åsigt, departementschefen uttalat, velat framhålla, att kostnaden i alla händelser icke torde blifva större än att den kan anses fullt uppvägas af de utaf delningen härflytande afsevärda fördelar.

Motionärerna hafva emellertid framställt ett förslag, som, derest detsamma kunde genomföras, skulle i högst väsentlig mån nedbringa kostnaderna för stiftets delning. Detta förslag, att i sammanhang med delningen af Hernösands stift vidtaga en sammanslagning af de båda minsta stiftet, Kalmar och Visby, är icke nytt. Det förelåg i sjelfva verket vid senaste kyrkomöte, der den framställning till Kongl. Maj:t beträffande förstnämnda stifts delning beslöts, hvilken ledt till framläggande af den förevarande kongl. propositionen. I motion (n:o 28) föreslog nemligen då herr *J. E. Wikstén*, att kyrkomötet måtte i skrifvelse till Konungen anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes ej blott låta utreda, huru vida Visby och Kalmar stift, vid förefallande biskopsledighet, kunde sammanslås och huruledes Hernösands stift lämpligen kunde till tvenne stift fördelas, utan äfven, på grund af sådan utredning, vidtaga de åtgärder, som för nämnda ändamåls vinnande kunde prövas lämpliga. Kyrkomötets tillfälliga utskott, till hvars förberedande behandling motionen hänvisades, yttrade i afgifvet utlåtande (n:o 21), att utskottet lika med motionären ansåge goda skäl förefinnas för delning af Hernösands stift. En sådan delning hade emellertid motionären under dåvarande förhållanden ansett sig icke kunna föreslå under annan förutsättning, än att Visby och Kalmar stift vid blifvande ledighet sammansloges till ett. Men att sammanföra två så geografiskt åtskilda stift med så olika befolkning som Visby och Kalmar kunde utskottet omöjligen tillstyrka, enär det vore att skapa missförhållanden af liknande art som dem, man beträffande Hernösands stift önskat undanrödja; och hemstälde utskottet för den skull, att motionen icke måtte till någon kyrkomötets åtgärd föranleda. Då frågan förekom till afgörande hos kyrkomötet, inskränkte emellertid motionären sitt yrkande derhän, att han föreslog en framställning till Konungen allenast om vidtagande af den utredning och de åtgärder, som pröfvades nödiga för vinnande af Hernösands stifts delning, hvilket yrkande, på sätt af det föregående framgår, jemväl af mötet bifölls.

Utskottet kan icke tillmäta de skäl, hvilka af kyrkomötets tillfälliga utskott anfördes mot en sammanslagning af Kalmar och Visby stift, någon afgörande betydelse. Under vanliga förhållanden torde olägenheten af det skilda geografiska läget vara ringa i jämförelse med den olägenhet, som för en stor del stift förefinnes i den utsträckta arealen; och befolkningen i Kalmar och Visby stift torde icke förete större

olikheter än befolkningen inom olika delar af vissa andra stift. De båda till sammanslagning ifrågasatta stiften äro å andra sidan, såsom ock motionärerna erinrat, så ojemförligt mindre än öfriga stift, att äfven det förenade stiftet skulle blifva det minsta i riket. Dess areal skulle komma att utgöra 77,⁸²²⁰ kvadratmil, under det att det i detta hänseende näst minsta, Skara, innehölle 111,⁵⁶⁷⁷ kvadratmil, och dess folkmängd skulle den 31 december 1891 hafva uppgått till 191,644 personer, medan det i fråga härom näst minsta, Strengnäs, vid nämnda tidpunkt hade att uppvisa en siffra af 306,527.

Uppenbart är emellertid, såsom ock förslagsställaren vid kyrkomötet framhöll, att utredning erfordras angående samtliga på saken inverkan förhållanden, innan beslut fattas, och den utredning, som hittills förebragts, kan utskottet ingalunda finna vara till fyllest för att Riksdagen skulle på grund deraf nu fatta ett beslut af så genomgripande betydelse, som ett bifall till det af motionärerna gjorda yrkandet. Nödvändigheten af att Hernösands stift delas synes utskottet vara så tydligt ådagalagd, att någon tvekan icke borde kunna råda derom, att en sådan åtgärd bör vidtagas oberoende af den derifrån helt och hållet skilda frågan om en sammanslagning af två andra stift. Härtill kommer slutligen, att ett bifall till motionen sannolikt skulle komma att medföra ett uppskof på flera år med det nordligaste stiftets delning, i det att nemligen frågan om sammanslagningen af de båda stiften svårligen lär kunna hinna erhålla nödig utredning till innevarande års kyrkomöte.

Utskottet, som sålunda icke kan förorda, att sammanslagningen af Kalmar och Visby stift göres till vilkor för ett bifall till förslaget om delning af Hernösands stift, har emellertid ansett sig böra föreslå, att Riksdagen, med anledning af motionen gör framställning hos Kongl. Maj:t om utredning, huru vida icke Kalmar och Visby stift lämpligen kunde till ett stift förenas äfvensom om framläggande för Riksdagen af det förslag, hvartill utredningen kan föranleda.

På grund af hvad nu blifvit anfördt, får utskottet hemställa:

- a) att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas; och
- b) att Riksdagen, med anledning af herr O. Jonssons m. fl:s ofvan omförmälda motion, må i skrifvelse till Konungen anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huru vida icke Kalmar och Visby

stift lämpligen kunna till ett stift förenas, äfvensom för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 17 april 1893.

På det sammansatta utskottets vägnar:

F. A. Boström.

Reservationer:

af herrar *S. G. von Friesen, J. Anderson* och *F. Andersson*, hvilka ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till den af herr *O. Jonsson m. fl.* i ämnet väckta motionen; samt

af herr *O. Jonsson.*

Det skulle här antecknas, att herr *N. Petersson* på grund af sjukdom icke deltagit i justeringen af förestående utlåtande.
